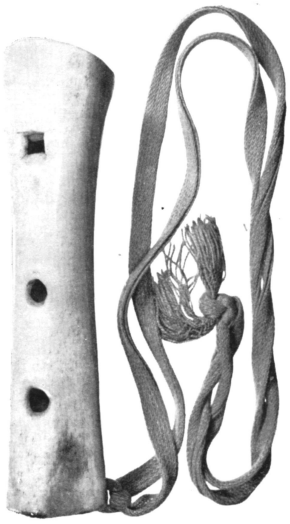
Ľudové nástroje - Handrárska píšťalka :)

Rovný vcelku cylindrický štrbinový hranový trojdierkový kostený aerofonický nástroj otvoreného konca, s tónovým prejavom diatonickým.

Handrárska píšťalka je jedinou kostenou hranovou píšťalou s bočnými hmatovými otvormi, ktorá sa na Slovensku zachovala. Tvar trubice handrárskej píšťalky určuje bravčová (femur Sus domestica) alebo barania (femur Ovis aries) stehenná kosť, z ktorej býva spravidla zhotovená. **Tónotvorné zariadenie** vytvára priústny kolík z tvrdého dreva, vzduchová štrbina sploštěného polmesiačikového tvaru a hlásničku s rovnou hranou. Z troch bočných hmatových otvorov (približne kruhového tvaru) sú dva umiestnené na vrchnej strane píšťalovej trubice, tretí je zospodu. Dolný koniec handrárskej píšťalky je otvorený, ale pri hre ho niektorí interpreti čiastočne prikrývajú malíčkom pravej ruky. Pri hre sa handrárska píšťalka drží pravou rukou. Na zakrývanie bočných hmatových otvorov sa používajú prsty pravej ruky, a to: palec (spodný), ukazovák (vrchný, bližšie k hrane) a prostredník (vrchný, bližšie k dolnému koncu).

K akustickým zvláštnostiam handrárskej píšťalky patrí kolísavá intonácia. Jej malá menzúra (pomer dĺžky k šírke vzduchového stĺpca) umožňuje nátiskom postupne zvýšiť, resp. znížiť pôvodnú výšku tónu o $^{1}/_{8}$-$^{1}/_{4}$. Prefukovanie do vyšších alikvotných tónov nie je možné.

Pokiaľ ide o výskyt handrárskych píšťal, dodnes sa zachovali na západnom (Myjava, Trenčín) a strednom Slovensku (Kamenec pod Vtáčnikom, Hriňová, Ochtiná a inde). Zaujímavé centrum výskytu tvorí hornonitrianska obec Kamenec pod Vtáčnikom, v ktorej v druhej štvrtine minulého storočia bolo takmer celoobecné handrárske družstvo s členskou základňou okolo 180 ľudí. Väčšina z nich skupovala handry a kožky takmer po celom Slovensku, pravda, s handrárskou píšťalkou ako výrobným nástrojom v ruke.

O kostených hranových trojdierkových píšťalách nemáme zo slovenského územia žiadnych písomných historických správ.

Zdroje

Prevzaté a upravené z:

Ladislav Leng, *Slovenské ľudové hudobné nástroje*, Vydavateľstvo SAV, 1967.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania